

Eureka Journal of Humanities and Social Research (EJHSR)

ISSN 2760-4934 (Online) Volume 2, Issue 5, May 2026

This article/work is licensed under CC by 4.0 Attribution

<https://eurekaopenaccess.com/index.php/4>

INCREASING THE EFFECTIVENESS OF TAX INCENTIVES IN STRENGTHENING ECONOMIC STABILITY

Jo'rayev Sherzodbek Komiljon o'g'li
Student of the 124th Group of the
Faculty of Law of Termez State University

Abstract

This article analyzes the role of tax incentives in ensuring economic stability and issues of increasing their effectiveness. In particular, the current state of tax incentives currently used in Uzbekistan, their impact on economic growth, and problems in the system are studied. Also, based on the experience of foreign countries, proposals and recommendations have been developed to optimize tax incentives and increase their effectiveness. The results of the study serve to improve tax policy and strengthen economic stability.

Keywords: Tax incentives, economic stability, fiscal policy, tax system, investment climate, budget revenues, economic growth, tax efficiency, support for entrepreneurship, foreign experience

IQTISODIYOT BARQARORLIGINI MUSTAHKAMLASHDA SOLIQ IMTIYOZLARI SAMARADORLIGINI OSHIRISH

Jo'rayev Sherzodbek Komiljon o'g'li
Termiz davlat universiteti yuridik fakulteti 124-guruh talabasi

Annotatsiya:

Ushbu maqolada iqtisodiyot barqarorligini ta'minlashda soliq imtiyozlarining o'рни va ularning samaradorligini oshirish masalalari tahlil qilinadi. Xususan,

Eureka Journal of Humanities and Social Research (EJHSR)

ISSN 2760-4934 (Online) Volume 2, Issue 5, May 2026

This article/work is licensed under CC by 4.0 Attribution

<https://eurekaopenaccess.com/index.php/4>

O‘zbekistonda amalda qo‘llanilayotgan soliq imtiyozlarining mavjud holati, ularning iqtisodiy o‘shishga ta’siri hamda tizimdagi muammolar o‘rganilgan. Shuningdek, xorijiy davlatlar tajribasi asosida soliq imtiyozlarini maqbullashtirish va ularning natijadorligini oshirish bo‘yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqilgan. Tadqiqot natijalari soliq siyosatini takomillashtirish va iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlashga xizmat qiladi.

Kalit so‘zlar: soliq imtiyozlari, iqtisodiy barqarorlik, fiskal siyosat, soliq tizimi, investitsiya muhiti, byudjet daromadlari, iqtisodiy o‘shish, soliq samaradorligi, tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlash, xorijiy tajriba

Kirish

Hozirgi globallashtirish sharoitida iqtisodiy barqarorlikni ta’minlash har bir davlat oldida turgan eng muhim vazifalardan biri hisoblanadi. Iqtisodiyotning izchil rivojlanishi, investitsion jozibadorlikning oshishi hamda tadbirkorlik faoliyatining kengayishi ko‘p jihatdan samarali fiskal siyosatga bog‘liqdir. Shu nuqtai nazardan, soliq tizimi va unda qo‘llaniladigan soliq imtiyozlari iqtisodiyotni tartibga solishning muhim vositasi sifatida namoyon bo‘ladi. O‘zbekistonda so‘nggi yillarda soliq tizimini isloh qilish, biznes muhitini yaxshilash va investitsiyalarni jalb etish borasida keng ko‘lamli chora-tadbirlar amalga oshirilmoqda. Xususan, turli tarmoqlar va xo‘jalik yurituvchi subyektlar uchun soliq imtiyozlari joriy etilib, ular orqali iqtisodiy faollikni rag‘batlantirish maqsad qilingan. Biroq, amaliyot shuni ko‘rsatmoqdaki, ushbu imtiyozlarning barchasi ham kutilgan natijani bermayapti, ularning ayrimlari esa yetarli darajada samarali ishlamayapti. Bu esa mazkur masalani chuqur ilmiy tahlil qilish va samarali yechimlar ishlab chiqishni talab etadi. Mazkur maqolaning maqsadi iqtisodiyot barqarorligini mustahkamlashda soliq imtiyozlarining o‘rnini tahlil qilish, O‘zbekistonda mavjud muammolarni aniqlash hamda ilg‘or xorijiy

Eureka Journal of Humanities and Social Research (EJHSR)

ISSN 2760-4934 (Online) Volume 2, Issue 5, May 2026

This article/work is licensed under CC by 4.0 Attribution

<https://eurekaopenaccess.com/index.php/4>

tajribalar asosida ularning samaradorligini oshirish bo'yicha taklif va tavsiyalar ishlab chiqishdan iborat.

Adabiyotlar tahlili (nazariy asos)

Soliq imtiyozlari va ularning iqtisodiy barqarorlikka ta'siri masalasi iqtisodiyot fanida keng o'rganilgan yo'nalishlardan biri hisoblanadi. Turli iqtisodiy maktab vakillari ushbu masalaga turlicha yondashgan bo'lib, ularning nazariy qarashlari soliq siyosatini shakllantirishda muhim metodologik asos bo'lib xizmat qiladi.¹

Klassik iqtisodiy nazariya vakili Adam Smith o'zining The Wealth of Nations asarida soliqqa tortishning asosiy tamoyillarini belgilab berar ekan, soliqlar adolatli, aniq va iqtisodiyotga ortiqcha yuk bo'lmasligi kerakligini ta'kidlaydi. Ushbu yondashuv soliq imtiyozlarini joriy etishda ham muhim ahamiyat kasb etadi, chunki imtiyozlar iqtisodiy subyektlar o'rtasida tenglikni buzmasligi lozim. Keynichilik maktabi asoschisi John Maynard Keynes esa fiskal siyosatni iqtisodiyotni tartibga solishning asosiy vositasi sifatida baholab, soliqlar va davlat xarajatlari orqali umumiy talabni boshqarish mumkinligini asoslab bergan. Uning fikricha, iqtisodiy pasayish davrida soliq yukini kamaytirish, jumladan, soliq imtiyozlari berish orqali iqtisodiy faollikni rag'batlantirish mumkin.

Zamonaviy iqtisodiy adabiyotlarda soliq imtiyozlari "soliq xarajatlari" (tax expenditures) tushunchasi orqali keng tahlil qilinadi. Bu yondashuvga ko'ra, davlat tomonidan berilayotgan har qanday soliq yengilligi byudjet daromadlarining kamayishiga olib keladi va shu sababli u alohida hisobga olinishi hamda samaradorligi baholanishi zarur. Shuningdek, International Monetary Fund (IMF) va World Bank tomonidan olib borilgan tadqiqotlarda soliq imtiyozlarining haddan tashqari ko'pligi fiskal barqarorlikka salbiy ta'sir ko'rsatishi, ularning samaradorligi esa ko'p hollarda past bo'lishi ta'kidlanadi.² Bundan tashqari, zamonaviy ilmiy tadqiqotlarda soliq imtiyozlarining

¹ Jahon banki Soliq imtiyozlari va investitsion siyosatga oid tahliliy hisobotlar.

² O'zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi — Davlat byudjeti daromadlari va fiskal siyosat ko'rsatkichlari bo'yicha hisobotlar.

Eureka Journal of Humanities and Social Research (EJHSR)

ISSN 2760-4934 (Online) Volume 2, Issue 5, May 2026

This article/work is licensed under CC by 4.0 Attribution

<https://eurekaopenaccess.com/index.php/4>

samaradorligi ularning natijadorligi, ya'ni investitsiyalar hajmi, yangi ish o'rinlari yaratish va iqtisodiy o'sishga qo'shgan hissasi orqali baholanishi lozimligi qayd etiladi. Shu nuqtai nazardan, soliq imtiyozlarini joriy etishda ularning iqtisodiy samarasi doimiy monitoring va tahlilni talab etadi. Umuman olganda, mavjud nazariy yondashuvlar shuni ko'rsatadiki, soliq imtiyozlari iqtisodiyotni rag'batlantirishning muhim vositasi bo'lishi mumkin, biroq ularni noto'g'ri yoki asossiz qo'llash iqtisodiy barqarorlikka salbiy ta'sir ko'rsatishi ehtimoli yuqori. Shu sababli, ularni ilmiy asoslangan va tizimli ravishda qo'llash muhim ahamiyat kasb etadi.³

Asosiy qism (tahlil va muammolar). O'zbekistondagi holat

So'nggi yillarda O'zbekistonda soliq tizimini liberallashtirish va iqtisodiyotni qo'llab-quvvatlash maqsadida keng ko'lamlı soliq imtiyozlari joriy etildi. Xususan, kichik biznes va xususiy tadbirkorlik subyektlari, eksport qiluvchi korxonalar, erkin iqtisodiy zonalarda faoliyat yurituvchi tashkilotlar hamda ustuvor tarmoqlar uchun turli soliq yengilliklari berilmoqda. Bu imtiyozlar asosan foyda solig'i, qo'shilgan qiymat solig'i va mol-mulk solig'i bo'yicha qo'llanilmoqda. Mazkur soliq imtiyozlarining joriy etilishi iqtisodiy faollikni oshirish, investitsiyalarni jalb qilish va yangi ish o'rinlarini yaratishga xizmat qilmoqda. Bunga misol sifatida O'zbekistonda IT Park rezidentlari uchun joriy etilgan soliq imtiyozlarini keltirish mumkin. Mazkur rezidentlar uchun foyda solig'i, mol-mulk solig'i hamda ijtimoiy soliq bo'yicha bir qator yengilliklar berilgan. Natijada mamlakatda axborot texnologiyalari sohasida faoliyat yurituvchi korxonalar soni sezilarli darajada oshdi, IT xizmatlari eksporti kengaydi hamda minglab yangi ish o'rinlari yaratildi. Bu esa soliq imtiyozlarining innovatsion va eksportga yo'naltirilgan sohalarni rivojlantirishdagi muhim rolini ko'rsatadi. Shuningdek, erkin iqtisodiy zonalarda

³ O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Sh. M. Mirziyoyevning soliq siyosati va tadbirkorlikni qo'llab-quvvatlashga oid farmon va qarorlari

Eureka Journal of Humanities and Social Research (EJHSR)

ISSN 2760-4934 (Online) Volume 2, Issue 5, May 2026

This article/work is licensed under CC by 4.0 Attribution

<https://eurekaopenaccess.com/index.php/4>

faoliyat yurituvchi korxonalar uchun ham turli soliq va bojxona imtiyozlari qo'llanilmoqda. Xususan, "Navoiy" va "Angren" erkin iqtisodiy zonalarida investorlar uchun foyda solig'i, yer solig'i va bojxona to'lovlari bo'yicha yengilliklar berilgan. Ushbu imtiyozlar xorijiy investitsiyalarni jalb qilish, sanoat ishlab chiqarishini rivojlantirish hamda eksport salohiyatini oshirishga xizmat qilmoqda. Jumladan, so'nggi yillarda mamlakatda tadbirkorlik subyektlari sonining ortishi, eksport hajmining oshishi va ayrim tarmoqlarda ishlab chiqarish ko'rsatkichlarining yaxshilanishi kuzatilmoqda. Bu esa soliq imtiyozlarining ma'lum darajada ijobiy ta'sir ko'rsatayotganini anglatadi. Shu bilan birga, amaliyotda bir qator tizimli muammolar ham mavjud. Avvalo, soliq imtiyozlarining ko'pligi va murakkabligi soliq tizimini tushunishni qiyinlashtiradi hamda ma'muriy xarajatlarni oshiradi. Ikkinchidan, imtiyozlar ko'pincha aniq maqsad va mezonlarga asoslanmagan holda beriladi, bu esa ularning samaradorligini pasaytiradi. Uchinchidan, soliq imtiyozlarining natijadorligini baholash tizimi yetarli darajada rivojlanmaganligi sababli ularning iqtisodiyotga real ta'sirini aniqlash qiyinlashadi. Bundan tashqari, ayrim xo'jalik yurituvchi subyektlar tomonidan soliq imtiyozlaridan noto'g'ri foydalanish holatlari ham uchramoqda. Bu esa davlat byudjeti daromadlarining kamayishiga olib kelib, fiskal barqarorlikka salbiy ta'sir ko'rsatadi. Natijada, iqtisodiyotni qo'llab-quvvatlash maqsadida berilgan imtiyozlar kutilgan natijani bermasligi mumkin.⁴

Tahlil (statistika, taqqoslash va sabab-oqibat bog'liqligi)

Soliq imtiyozlarining iqtisodiyotga ta'sirini baholashda ularning byudjet daromadlariga, investitsiyalar hajmiga va umumiy iqtisodiy o'sishga ta'sirini kompleks tahlil qilish muhim hisoblanadi. Tahlillar shuni ko'rsatadiki, O'zbekistonda soliq imtiyozlari natijasida qisqa muddatda iqtisodiy faollik oshayotgan bo'lsa-da, uzoq muddatda ularning samaradorligi har doim ham

⁴ Bandlik, foiz va pulning umumiy nazariyasi / John Maynard Keynes. – London: Macmillan, 1936.

Eureka Journal of Humanities and Social Research (EJHSR)

ISSN 2760-4934 (Online) Volume 2, Issue 5, May 2026

This article/work is licensed under CC by 4.0 Attribution

<https://eurekaoa.com/index.php/4>

yuqori emas. Masalan, ayrim holatlarda berilgan soliq imtiyozlari yangi investitsiyalarni jalb qilishdan ko‘ra, mavjud korxonalar uchun qo‘shimcha moliyaviy yengillik vazifasini bajaradi. Bu esa iqtisodiyotda yangi qiymat yaratilishiga emas, balki mavjud resurslarning qayta taqsimlanishiga olib keladi. Natijada, kutilgan iqtisodiy o‘shish darajasiga erishilmaydi. Xalqaro tajriba bilan taqqoslaganda, rivojlangan davlatlarda soliq imtiyozlari aniq maqsadli va natijaga yo‘naltirilgan holda qo‘llaniladi. Masalan, Singapur va Janubiy Koreyada imtiyozlar faqat yuqori texnologiyali va eksportga yo‘naltirilgan sohalarga berilib, ularning samaradorligi muntazam ravishda baholab boriladi. O‘zbekistonda esa bunday tizimli yondashuv hali to‘liq shakllanmagan.

Sabab-oqibat bog‘liqligini ko‘rib chiqadigan bo‘lsak, soliq imtiyozlarining noto‘g‘ri taqsimlanishi bir nechta salbiy oqibatlarga olib keladi:

- byudjet daromadlarining qisqarishi → ijtimoiy sohalarga ajratiladigan mablag‘larning kamayishi
- raqobat muhitining buzilishi → samarali korxonalar rivojlanishining sekinlashuvi
- iqtisodiy resurslarning noto‘g‘ri taqsimlanishi → umumiy samaradorlikning pasayishi

Shu bilan birga, agar soliq imtiyozlari aniq mezonlar asosida va samarali nazorat ostida qo‘llanilsa, ular iqtisodiy o‘shishning muhim drayveriga aylanishi mumkin.⁵ Ya’ni:

- maqsadli imtiyozlar → investitsiya oqimining oshishi
- shaffof tizim → ishonchning ortishi
- samarali monitoring → byudjet barqarorligining ta’minlanishi

Umuman olganda, olib borilgan tahlillar shuni ko‘rsatadiki, O‘zbekistonda soliq imtiyozlari iqtisodiyotni rag‘batlantirishda muhim rol o‘ynayotgan bo‘lsa-da, ularning samaradorligini oshirish uchun tizimli yondashuv va aniq baholash

⁵ Iqtisodiy hamkorlik va taraqqiyot tashkiloti (OECD) — Soliq imtiyozlari samaradorligi bo‘yicha xalqaro tadqiqotlar.

Eureka Journal of Humanities and Social Research (EJHSR)

ISSN 2760-4934 (Online) Volume 2, Issue 5, May 2026

This article/work is licensed under CC by 4.0 Attribution

<https://eurekaao.com/index.php/4>

mexanizmlarini joriy etish zarur. 2023-yilning dastlabki besh oyida O‘zbekistonda 95 mingdan ortiq korxonalar soliq imtiyozlaridan foydalangan bo‘lib, ular jami 25,7 trillion so‘m mablag‘ni tejagan. Shundan 20,9 trillion so‘mi qo‘shilgan qiymat solig‘i (QQS) imtiyozlari hissasiga to‘g‘ri kelgan. Bundan tashqari, yer solig‘i bo‘yicha 1,6 trillion so‘m, aksiz va daromad solig‘i bo‘yicha esa 800 milliard so‘mdan ortiq mablag‘ iqtisod qilingan. Mazkur ko‘rsatkichlar soliq imtiyozlarining iqtisodiy faollikni rag‘batlantirishdagi muhim rolini ko‘rsatadi. Shuningdek, 2023-yilda QQS stavkasining 15 foizdan 12 foizga pasaytirilishi natijasida tadbirkorlar va iste‘molchilar ixtiyorida qariyb 9 trillion so‘m mablag‘ saqlab qolingan. Shu bilan birga, davlat byudjeti daromadlari 165,9 trillion so‘mni tashkil etgan bo‘lib, bu soliq stavkalari pasaytirilganiga qaramay fiskal tushumlar barqaror saqlanib qolayotganini ko‘rsatadi.

6. Xorijiy tajriba (Singapur misolida)

Jahon amaliyotida soliq imtiyozlarini samarali qo‘llash borasida ilg‘or tajribaga ega davlatlardan biri Singapur hisoblanadi. Ushbu davlat qisqa tarixiy davr ichida yuqori darajada rivojlangan iqtisodiyotga ega mamlakatga aylanishida puxta o‘ylangan soliq siyosati, xususan, maqsadli va natijaga yo‘naltirilgan soliq imtiyozlari muhim rol o‘ynagan. Singapurda soliq imtiyozlari umumiy xarakterga ega emas, balki aniq strategik maqsadlar asosida beriladi. Jumladan, davlat tomonidan yuqori texnologiyalar, innovatsiyalar, moliyaviy xizmatlar va eksportga yo‘naltirilgan ishlab chiqarish kabi ustuvor yo‘nalishlar aniqlab olingan bo‘lib, imtiyozlar aynan shu sohalarga yo‘naltiriladi.⁶ Bu yondashuv iqtisodiy resurslarning samarali taqsimlanishini ta‘minlaydi va yuqori qo‘shilgan qiymat yaratuvchi tarmoqlarni rivojlantirishga xizmat qiladi. Mazkur davlat tajribasining yana bir muhim jihati — soliq imtiyozlarining natijadorlikka bog‘langanligidir. Ya‘ni, imtiyozlar berishda korxonalar oldiga aniq mezonlar

⁶ O‘zbekiston Respublikasi Davlat statistika qo‘mitasi — mamlakatning iqtisodiy o‘rnatilgan sur‘atlari, investitsiyalar va tadbirkorlik statistikasi.

Eureka Journal of Humanities and Social Research (EJHSR)

ISSN 2760-4934 (Online) Volume 2, Issue 5, May 2026

This article/work is licensed under CC by 4.0 Attribution

<https://eurekaoa.com/index.php/4>

qo‘yiladi: ma‘lum miqdorda investitsiya kiritish, yangi ish o‘rinlari yaratish, eksport hajmini oshirish yoki innovatsion faoliyatni yo‘lga qo‘yish kabi talablar belgilanadi. Agar ushbu shartlar bajarilmasa, berilgan imtiyozlar bekor qilinadi yoki qayta ko‘rib chiqiladi.

O‘ZBEKISTONDA SOLIQ IMTIYOZLARI: 2023-YIL NATIJALARI

Soliq imtiyozlari – iqtisodiy faollikni rag‘batlantirish, investitsiyalarni jalb qilish va tadbirkorlikni qo‘llab-quvvatlashning muhim vositasidir.

1. SOLIQ IMTIYOZLARIDAN FOYDALANISH

95 ming+

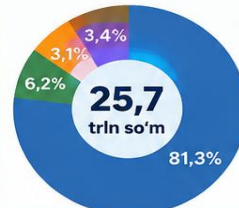
korxonalar soliq imtiyozlaridan foydalangan (2023-yilning dastlabki 5 oyida)

25,7 trln so‘m

mablag‘ tejalgan

2. SOLIQ IMTIYOZLARI BO‘YICHA TEJALGAN MABLAG‘LAR (2023-yilning dastlabki 5 oyida)

- QQS imtiyozlari **20,9 trln so‘m**
- Yer solig‘i imtiyozlari **1,6 trln so‘m**
- Aksiz solig‘i imtiyozlari **400 mlrd so‘m+**
- Daromad solig‘i imtiyozlari **400 mlrd so‘m+**

3. QQS STAVKASI PASAYISHI NATIJASI

QQS stavkasi **15% → 12%** pasaytirilishi natijasida tadbirkorlar va iste‘molchilar ixtiyorida qariyb **9 trln so‘m** mablag‘ saqlab qolingan.

4. DAVLAT BYUDJETI DAROMADLARI

165,9 trln so‘m

2023-yilda davlat byudjeti daromadlari **165,9 trillion so‘mni** tashkil etdi. Bu 2022-yilga nisbatan **17,4 trillion so‘mga ko‘p**.

5. KICHIK BIZNES FAOLIYATI

64 ming+

kichik biznes korxonasi **10,9 trln so‘mdan ortiq** soliq to‘lagan (2023-yilda).

6. ASOSIY XULOSA

Soliq imtiyozlari tadbirkorlar uchun moliyaviy yengillik yaratib, investitsiyalar, ish o‘rinlari va iqtisodiy o‘sishga ijobiy ta‘sir ko‘rsatmoqda. **Samaradorlikni oshirish uchun imtiyozlarning maqsadli, shaffofligi va natijadorligini doimiy baholash zarur.**

ASOSIY KO‘RSATKICHLAR JADVALI

Ko‘rsatkichlar	Miqdor	Yil
 Soliq imtiyozlaridan foydalangan korxonalar soni	95 ming+	2023 (5 oy)
 Soliq imtiyozlari orqali tejalgan mablag‘	25,7 trln so‘m	2023 (5 oy)
 QQS stavkasi pasayishi natijasida qolgan mablag‘	9 trln so‘m	2023
 Davlat byudjeti daromadlari	165,9 trln so‘m	2023
 Kichik biznes to‘lagan soliqlar	10,9 trln so‘m	2023

MANBALAR:

- O‘zbekiston Respublikasi Davlat Soliq Qo‘mitasi ma‘lumotlari (www.soliq.uz)
- O‘zbekiston Respublikasi Moliya vazirligi ma‘lumotlari (www.mf.uz)
- Kursiv Media. 06.07.2023. "O‘zbekistonda soliq yuki salkam 26 trillion so‘mga yengillashtirildi"
- UzDaily. 2024. "The state budget received 165,9 trillion soums of revenues in 2023"
- Kun.uz. 14.03.2024. "2023-yilda kichik korxonalar 11 trln so‘mga yaqin soliq to‘lagan"

Soliq imtiyozlarining maqsadli va samarali qo‘llanilishi – iqtisodiy barqarorlik va aholi farovonligini oshirishning muhim omilidir.

Eureka Journal of Humanities and Social Research (EJHSR)

ISSN 2760-4934 (Online) Volume 2, Issue 5, May 2026

This article/work is licensed under CC by 4.0 Attribution

<https://eurekaoa.com/index.php/4>

Bu esa imtiyozlarning faqat haqiqiy iqtisodiy samaraga ega loyihalarga berilishini ta'minlaydi. Shuningdek, Singapurda soliq imtiyozlari qat'iy muddat bilan cheklanadi. Ular doimiy emas, balki vaqtinchalik xarakterga ega bo'lib, muayyan davr davomida amal qiladi. Bu esa davlat byudjeti uchun ortiqcha yukning oldini oladi va iqtisodiyotda sog'lom raqobat muhitini saqlab qolishga yordam beradi. Yana bir muhim jihat — yuqori darajadagi shaffoflik va monitoring tizimidir. Soliq imtiyozlari bo'yicha barcha ma'lumotlar tizimli ravishda tahlil qilinadi, ularning iqtisodiyotga ta'siri muntazam baholab boriladi. Raqamli texnologiyalar yordamida nazorat mexanizmlari kuchaytirilgan bo'lib, bu suiiste'mollik holatlarining oldini olishga xizmat qiladi.⁷ Singapur tajribasi shuni ko'rsatadiki, soliq imtiyozlari faqatgina iqtisodiyotni qo'llab-quvvatlash vositasi emas, balki uni strategik rivojlantirish instrumenti sifatida qo'llanishi lozim. Aynan maqsadlilik, natijadorlik, vaqtinchaliklik va shaffoflik tamoyillariga asoslangan yondashuv ushbu davlatda soliq imtiyozlarining yuqori samaradorligini ta'minlagan. Mazkur tajribadan kelib chiqib, O'zbekistonda ham soliq imtiyozlarini berishda ularni aniq strategik maqsadlarga yo'naltirish, natijadorlik mezonlarini joriy etish hamda samarali monitoring tizimini shakllantirish orqali iqtisodiy barqarorlikni yanada mustahkamlash mumkin.

7. Taklif va tavsiyalar

Olib borilgan tahlillar hamda Singapur tajribasi asosida O'zbekistonda soliq imtiyozlari samaradorligini oshirish va iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlash uchun quyidagi taklif va tavsiyalarni ilgari surish mumkin.

Birinchidan, soliq imtiyozlarini berishda ularning **maqsadlilikini kuchaytirish zarur**. Amaliyotda ko'plab imtiyozlar umumiy xarakterga ega bo'lib, aniq iqtisodiy natijaga yo'naltirilmagan. Shuning uchun imtiyozlar faqat ustuvor tarmoqlarga, xususan, yuqori qo'shilgan qiymat yaratuvchi, eksportga

⁷ Makroiqtisodiyot / N. Gregory Mankiw. – Toshkentdagi tarjima nashri, 2021.

Eureka Journal of Humanities and Social Research (EJHSR)

ISSN 2760-4934 (Online) Volume 2, Issue 5, May 2026

This article/work is licensed under CC by 4.0 Attribution

<https://eurekaoa.com/index.php/4>

yo‘naltirilgan va innovatsion faoliyat bilan shug‘ullanuvchi sohalarga berilishi lozim.

Ikkinchidan, soliq imtiyozlarini **natijadorlik mezonlari (KPI)** asosida taqdim etish tizimini joriy etish maqsadga muvofiq. Ya‘ni, imtiyoz oluvchi korxonalar oldiga aniq talablar qo‘yilishi kerak: ma‘lum miqdorda investitsiya jalb qilish, yangi ish o‘rinlari yaratish, eksport hajmini oshirish kabi. Belgilangan natijalarga erishilmagan taqdirda imtiyozlar qayta ko‘rib chiqilishi yoki bekor qilinishi zarur. Uchinchidan, soliq imtiyozlarini **vaqtinchalik asosda berish amaliyotini kengaytirish** lozim. Doimiy yoki uzoq muddatli imtiyozlar davlat byudjeti uchun ortiqcha yuk bo‘lishi mumkin. Shu sababli har bir imtiyoz uchun aniq amal qilish muddati belgilanishi va uning samaradorligiga qarab uzaytirilishi kerak.⁸

To‘rtinchidan, soliq imtiyozlarining samaradorligini baholash uchun **“soliq xarajatlari” (tax expenditures) tizimini joriy etish** muhim ahamiyatga ega. Bu orqali har bir imtiyozning davlat byudjetiga qanchalik ta‘sir ko‘rsatayotgani aniqlanadi va ularning iqtisodiy samarasi tahlil qilinadi. Natijada samarasiz imtiyozlarni qisqartirish imkoniyati paydo bo‘ladi. Shuningdek, soliq siyosatini shakllantirishda **xalqaro tajribani tizimli ravishda o‘rganish va moslashtirish** muhimdir. Bunda rivojlangan davlatlar tajribasini to‘liq ko‘chirib olish emas, balki milliy iqtisodiyot xususiyatlarini hisobga olgan holda moslashtirish zarur. Umuman olganda, yuqoridagi taklif va tavsiyalarni amaliyotga joriy etish soliq imtiyozlari tizimini takomillashtirish, ularning samaradorligini oshirish va iqtisodiy barqarorlikni ta‘minlashga xizmat qiladi.

Xulosa

Mazkur maqolada iqtisodiyot barqarorligini ta‘minlashda soliq imtiyozlarining o‘rni, ularning amaldagi holati hamda samaradorligini oshirish masalalari tahlil qilindi. Olib borilgan tahlillar shuni ko‘rsatadiki, soliq imtiyozlari iqtisodiyotni

⁸ O‘zbekiston Respublikasi Investitsiyalar, sanoat va savdo vazirligi — investitsiya muhiti va investorlar uchun berilgan imtiyozlar bo‘yicha ma‘lumotlar.

Eureka Journal of Humanities and Social Research (EJHSR)

ISSN 2760-4934 (Online) Volume 2, Issue 5, May 2026

This article/work is licensed under CC by 4.0 Attribution

<https://eurekaopenaccess.com/index.php/4>

ragʻbatlantirish, investitsiyalarni jalb etish va tadbirkorlik faoliyatini kengaytirishda muhim vosita hisoblanadi. Shu bilan birga, Oʻzbekiston amaliyotida soliq imtiyozlarining haddan tashqari koʻpligi, ularning maqsadlilikgi yetarli darajada aniq emasligi hamda samaradorlikni baholash mexanizmlarining sustligi kabi muammolar mavjudligi aniqlandi. Bu holatlar ayrim hollarda byudjet daromadlarining kamayishiga va iqtisodiy resurslarning samarasiz taqsimlanishiga olib kelishi mumkin. Xorijiy tajriba, xususan Singapur amaliyoti shuni koʻrsatadiki, soliq imtiyozlari faqat aniq maqsadlar asosida, natijadorlik mezonlariga bogʻlangan va vaqtinchalik xarakterda boʻlgandagina yuqori samaradorlikka ega boʻladi. Bu yondashuv iqtisodiy barqarorlikni taʼminlashda muhim rol oʻynaydi. Umuman olganda, soliq imtiyozlari tizimini takomillashtirish uchun ularni maqsadli yoʻnaltirish, natijaga asoslangan baholash tizimini joriy etish, shaffoflikni oshirish hamda raqamlashtirish jarayonlarini kengaytirish zarur. Ushbu chora-tadbirlar amalga oshirilganda soliq imtiyozlari iqtisodiy barqarorlikni mustahkamlovchi samarali vositaga aylanishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar roʻyxati

1. Adam Smith. Xalqlar boyligining tabiati va sabablari toʻgʻrisida tadqiqot – London, 1776.
2. John Maynard Keynes. Bandlik, foiz va pulning umumiy nazariyasi – London: Macmillan, 1936.
3. Q. Yahyoev. Soliqlar va soliqqa tortish – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2020.
4. T. Malikov. Soliq nazariyasi – Toshkent: Fan va texnologiya, 2019.
5. Vahobov. Davlat byudjeti va soliqlar – Toshkent: Sharq, 2021.
6. Sh. Shodmonov va boshqalar. Iqtisodiyot nazariyasi – Toshkent: Iqtisod-Moliya, 2020.
7. Oʻzbekiston Respublikasi Soliq qoʻmitasi – soliq imtiyozlari va fiskal siyosat boʻyicha rasmiy statistik maʼlumotlar.

Eureka Journal of Humanities and Social Research (EJHSR)

ISSN 2760-4934 (Online) Volume 2, Issue 5, May 2026

This article/work is licensed under CC by 4.0 Attribution

<https://eurekaopenaccess.com/index.php/4>

8. Lex.uz milliy qonunchilik bazasi – O‘zbekiston Respublikasi Soliq kodeksi va normativ-huquqiy hujjatlar.
9. O‘zbekiston Respublikasi Iqtisodiyot va moliya vazirligi – davlat byudjeti va iqtisodiy ko‘rsatkichlar bo‘yicha hisobotlar.
10. Xalqaro Valyuta Jamg‘armasi (IMF) – soliq siyosati va fiskal barqarorlikka oid xalqaro tadqiqotlar.